Scríobh do Scrúduimhir anseo: | | 2007. M 48T

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

Scrúdú na hArdteistiméireachta, 2007

EACNAMAÍOCHT BHAILE – EOLAÍOCH AGUS SÓISIALTA

ARDLEIBHÉAL

STAMPA IONAID

DÉ hAOINE, 8 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA, 2.00 go dtí 4.30

280/320 MARC

Treoracha d'Iarrthóirí

Roinn A
Tá **dhá cheist déag** sa roinn seo.
Ní mór d'iarrthóirí **deich gceist** ar bith a fhreagairt.
Tá **6** mharc ag gabháil le gach ceist.
Scríobh do chuid freagraí sna spásanna atá ann dóibh ar an scrúdpháipéar.

Roinn B
Tá **cúig cheist** sa roinn seo.
Ní mór d'iarrthóirí **Ceist 1 agus dhá cheist ar bith eile a fhreagairt.**
Tá **80** marc ag gabháil le **Ceist 1**.
Tá **50** marc an ceann ag gabháil leis na Ceisteanna **2, 3, 4** agus **5**.
Scríobh do chuid freagraí sa fhreagarleabhar ar leith atá curtha ar fáil.

Roinn C
Tá **trí cheist** sa roinn seo.
Ní mór d'iarrthóirí tabhairt faoi **cheist amháin** ar ábhar roghnach agus faoi **chuid (a)** den cheist sin mar aon le **cuid (b)** **nó** **cuid (c)** den cheist a fhreagairt.
Iarrthóirí a chuir obair chúrsa i dTeicstílí, Faisean agus Dearadh isteach le haghaidh a scrúdaithe, ní ceadaithe dóibh ach tabhairt faoi Cheist 2 amháin a fhreagairt as an roinn seo.
Tá **80** marc an ceann ag gabháil le hábhair roghnacha **1** agus **3**.
Tá **40** marc ag gabháil le hábhar roghnach **2**.
Scríobh do chuid freagraí sa fhreagarleabhar ar leith atá curtha ar fail.

Ní mór duit do scrúdpháipéar a thabhairt ar ais le do fhreagarleabhar ag deireadh an scrúdaithe.

Roinn A

Freagair <u>deich</u> gceist ar bith sa roinn seo.
Tá 6 mharc ag gabháil le gach ceist.
Scríobh do chuid freagraí sna spásanna atá ann dóibh.

1. Ainmnigh **<u>dhá</u>** mhodh inar féidir próitéin a dhínádúrú agus tabhair sampla i n**<u>gach</u>** cás. (6)

Modh	Sampla

2. Comhlánaigh an tábla seo a leanas maidir le díleá carbaihiodráití. (6)

Tál	Einsím	Substráit	Táirge
Seile	Amaláis Sheileach		
Sú Stéigeach	Lachtáis		

3. **(a)** Liostaigh **<u>ceithre</u>** fhoinse dhifriúla cailciam sa réim bia. (6)

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(iii) ______________________________

(iv) ______________________________

(b) Sainaithin **<u>dhá</u>** thoisc a chuireann cosc le hionsú cailciam.

(i) ____

(ii) ____

4. Maidir le huibheacha mínigh **gach** ceann díobh seo a leanas: (6)

(i) Albaimin ____

____

(ii) Leicitin ____

____

5. Ainmnigh A, B agus C mar a léirítear ar an léaráid de chillín baictéarach iad. (6)

A ______________________________

B ______________________________

C ______________________________

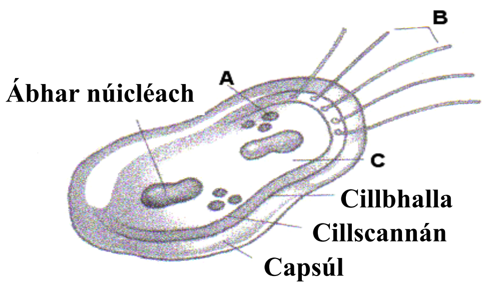

6. Sainmhínigh **gach** ceann de na modhanna cócaireachta seo a leanas: (6)

(i) Scalladh____

____

____

(ii) Pota-róstadh ____

____

____

7. Luaigh **dhá** fheidhm dhifriúla de chuid An Bhord Bia i dTionscal Bia na hÉireann. (6)

(i) ____

____

(ii) ____

____

8. **(a)** Tabhair breac-chuntas ar phríomhfheidhm *aigéid shailleacha Omega -3* sa réim bia. (6)

____

____

____

(b) Ainmnigh **dhá** bhia a bhfuil cuid mhór *aigéid shailleacha Omega-3* iontu.

(i) ____________________ (ii) ____________________

9. **(a)** Luaigh **dhá** bhuntáiste a bhaineann le húsáid bileog trédhearcach solúbtha (plaistigh) mar ábhair phacáistithe. (6)

(i) ____

(ii) ____

(b) Sainaithin dul chun cinn **amháin** atá déanta chun tionchar an iomarca pacáistithe ar an gcomhshaol a laghdú.

____

____

10. Sainaithin **dhá** riachtanas de chuid an *Ordaithe um Shábháilteacht i gcás Dóiteáin* (*Troscán Tí) (1988) (1995).* (6)

(i) ____

____

(ii) ____

____

11. Luaigh buntáiste **amháin** a bhaineann le **gach** ceann de na saghsanna rátaí úis ar mhorgáistí a leanas. (6)

(i) *Ráta seasta* ______________________________

____

____

(ii) *Ráta athraitheach* ______________________________

____

____

12. Luaigh **dhá** bhuntáiste de chuid *Ghnás na Mionéileamh.* (6)

(i) ______________________________

____

____

(ii) ______________________________

____

____

Roinn B

Freagair Ceist 1 agus dhá cheist ar bith eile sa roinn seo.
Tá 80 marc ag gabháil le Ceist 1. Tá 50 marc an ceann ag gabháil le Ceisteanna 2, 3, 4 agus 5.

1. **"Is moladh de chuid pholasaithe an Choiste Náisiúnta um Fhoirtiliú Bia le hAigéad Fólach é go mbeadh sé éigeantach formhór na n-arán a bhíonn ar díol in Éirinn a fhoirtiliú le haigéad fólach."** *(Preasráiteas 2006).*

Soláthraíonn an tábla seo a leanas eolas ar luach cothaithe arán a úsáidtear coitianta. (Eolas ar chothú de réir 100 g).

	Fuinneamh	Próitéin	Saill	Stáirse	Snáithín	Vitimíní	Mianraí
Arán Bán	251 kcal	8 g	1.7 g	43.3 g	3.6 g	2.8 mg	Iarann 1.7 mg Cailciam 100 mg
Arán Caiscín	241 kcal	9.6 g	3.1 g	40.7 g	6.0 g	2.23 mg	Iarann 3 mg Cailciam 28 mg
Brioscarán (Ryvita)	318 kcal	8.5 g	2.1 g	65.5 g	18.0 g	1.91 mg	Iarann 3.3 mg Cailciam 86 mg
Toirtílí Plúir	313 kcal	8.6 g	7 g	52.9 g	1.4 g	Rian	Sóidiam 1.1 g

(a) Agus tú ag baint úsáide as an eolas a thugtar sa tábla, déan meastachán ar an méid a chuireann gach arán díobh le réim bia na nÉireannach **agus** comparáid eatarthu. (24)

(b) Maidir le stáirse, mínigh **gach** ceann díobh seo a leanas:

(i) geilitíniú

(ii) deistriniú. (12)

(c) Tabhair cuntas ar ***aigéad fólach/fhóláit*** agus déan tagairt dóibh seo a leanas:

(i) foinsí sa réim bia

(ii) airíonna

(iii) feidhmeanna bitheolaíocha

(iv) an chiondáil mholta chothúcháin (RDA i mBéarla). (28)

(d) Sainmhínigh foirtiliú bia.
Tabhair breac-chuntas ar bhuntáistí bianna foirtile don tomhaltóir **agus** don déantóir. (16)

2. “Is é is príomhchúis le básanna in Éirinn fós ná Galar Corónach Croí. Is é is cúis le breis agus 7,000 bás in aghaidh na bliana.”

(CTCCÉ - Clár Taom Corónach Croí na hÉireann)

(a) Sainaithin agus déan trácht go mion ar (i) na hathruithe saoil **agus** (ii) na treoirlínte sa réim bia a mholtar a leanúint chun ráta galar corónach croí a laghdú. (16)

(b) Déan clár bia lae a leagan amach do dhuine a bhfuil galar corónach croí air. Bíodh *bia feidhmiúil* **amháin** sa chlár bia agus luaigh fáth amháin a bhfuil sé ann. (22)

(c) Scríobh cuntas ag tabhairt eolais ar cholaistéaról. (12)

3. “Disciplín eolaíoch is ea an *Anailís Chéadfach* a mbaintear feidhm as chun freagairt an duine d’airíonna sin na mbianna a bhraitheann an radharc, an boladh, an blas, an tadhall agus an éisteacht, a mhúscailt, a thomhas, a anailísiú agus a mhíniú.”

(Institiúid na dTeicneolaithe Bia, 1981)

(a) Pléigh tionchar **trí** cinn ar bith de na céadfaithe nuair a bhítear ag roghnú, ag ceannach nó ag ithe bia. (15)

(b) Ainmnigh **trí** chatagóir de na tástálacha san *Anailís Chéadfach* agus liostaigh tástáil **amháin** as gach catagóir díobh. (15)

(c) Leag amach na tosca atá riachtanach i dtástáil san *Anailís Chéadfach* chun a chinntiú go mbeidh na torthaí cruinn. (20)

4. Cuid dhílis de chistineacha an lae inniu iad na fearais chuisnithe.

(a) Leag amach mionsonraí staidéir atá déanta agat ar fhearas cuisnithe.

Déan tagairt dóibh seo a leanas:

(i) cineál an fhearais chuisnithe

(ii) prionsabal oibrithe

(iii) treoirlínte le haghaidh úsáide

(iv) gnéithe nua-aimseartha

(v) rátáil éifeachtacht fuinnimh. (38)

(b) Tabhair mionchuntas ar an gcóras réalt-rátála a fhaightear ar fhearais chuisnithe. (12)

5. "Tagraíonn 'Riachtanais Speisialta' do réimse ilchineálach riachtanas, a mbíonn staid mhíochaine, fhisiciúil, mheabhrach nó forbartha, nó míchumas, ina gcúis leo go minic."

(a) Sainaithin agus déan trácht go mion ar na deacrachtaí a d'fhéadfadh a bheith ag aonad teaghlaigh nuair a bhíonn riachtanais speisialta ag ball den teaghlach. (18)

(b) Pléigh conas a d'fhéadfadh teaghlach freastal ar riachtanais baill a bhfuil míchumas air. (20)

(c) Tabhair breac-chuntas ar ról an ghrúpa *Rehab*. (12)

Roinn C

Freagair ceist ar ábhar roghnach amháin as an roinn seo.

Iarrthóirí a chuir isteach obair chúrsa i dTeicstílí, Faisean agus Dearadh le haghaidh a scrúdaithe, ní ceadaithe dóibh ach tabhairt faoi Cheist 2 <u>amháin</u> a fhreagairt.

Ábhar Roghnach 1 – Dearadh agus Bainistíocht Tí (80 marc)

Iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo, ní mór dóibh 1(a) agus ceann amháin de 1(b) <u>nó</u> 1(c) a fhreagairt.

1. (a) Tá mórán athruithe tagtha ar chúrsaí tithíochta in Éirinn le blianta beaga anuas.

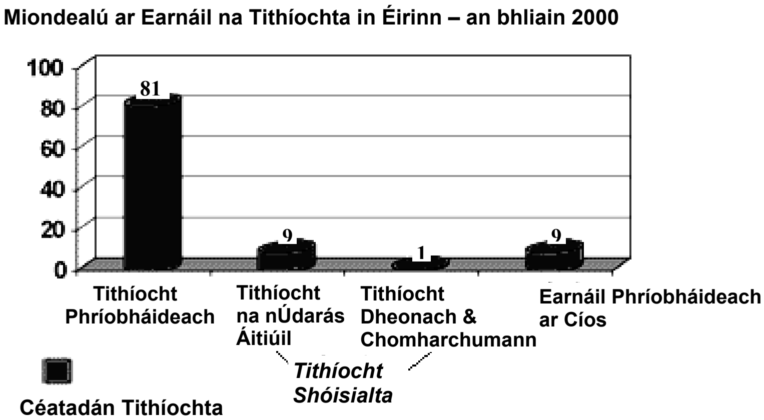

Foinse: Foilseacháin ICSH

(i) Agus tú ag baint úsáide as an eolas a sholáthraítear thuas:
- pléigh soláthar na tithíochta in Éirinn sa bhliain 2000 **<u>agus</u>**
- dean trácht ar oiriúnacht na tithíochta atá á soláthar i ngach earnáil a luaitear. (24)

(ii) Déan idirdhealú idir *Tithíocht na nÚdarás Áitiúil* agus *Tithíocht Chomharchumann.* (10)

(iii) Déan tábhacht áiseanna agus seirbhísí áitiúla i bhforbairtí tithíochta a mheas. (16)

agus

1. (b) (i) Pléigh na tosca is ceart a chur san áireamh nuair a bhítear ag roghnú clúdach urláir don teach. (12)

(ii) Déan cur síos ar chineál **<u>amháin</u>** ábhar urláir crua agus ar chineál **<u>amháin</u>** ábhar urláir leathchrua a mholfá don halla. Déan tagairt dóibh seo i n**<u>gach</u>** cás:
- cineál an ábhair urláir
- airíonna. (18)

nó

1. (c) "Tagraíonn fuinneamh inbhuanaithe do shlí inar féidir linn fuinneamh a ghiniúint atá níos éifeachtaí agus a dhéanann níos lú damáiste don chomhshaol."

Energy Master, Renewable Energy Solutions

(i) Tabhair sonraí ar chineál **<u>amháin</u>** fuinnimh inathnuaite a mholfá nuair a bhíonn teach nua á thógáil. Déan tagairt dóibh seo:
- foinse
- inbhuanaitheacht
- éifeachtacht / éifeachtúlacht. (18)

(ii) Déan cur síos ar **<u>thrí</u>** mhodh dhifriúla chun astuithe díobhálacha sa chomhshaol a laghdú. (12)

Ábhar Roghnach 2 – Teicstílí, Faisean agus Dearadh (40 marc)

Iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo, ní mór dóibh 2(a) agus ceann amháin de 2(b) nó 2(c) a fhreagairt

2. (a) Toisc go bhfuil rannpháirtíocht daoine in imeachtaí spóirt ag dul i méid, tá méadú tagtha ar an éileamh ar éide spóirt atá faiseanta, ach fós praiticiúil.

Léiríonn an léaráid culaith spóirt atá oiriúnach d'fhear nó do bhean.

(i) Déan an chulaith spóirt seo a mheas maidir leo seo:
- úsáid fheidhmiúil
- compord nuair a bhítear á caitheamh
- conas atá **dhá** phrionsabal deartha curtha i bhfeidhm i ndearadh an bhaill éadaigh. (17)

(ii) Ainmnigh agus déan cur síos ar theicníc chomhdhéanta fabraice atá oiriúnach d'fhabraic phoileistir. (8)

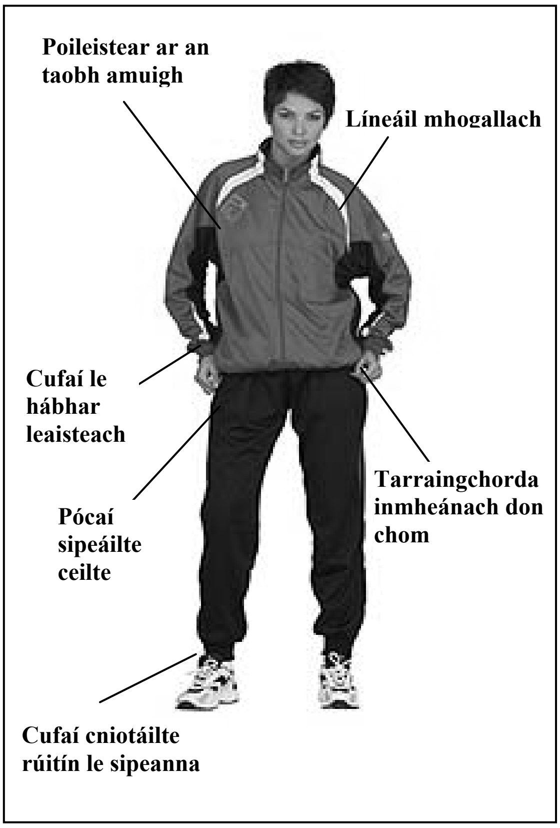

agus

2. (b) Tá úsáid á baint as amhábhair ar nós olla agus línéadaigh i bhFaisean na hÉireann leis na céadta bliain.

Scríobh próifíl ar fhabraic nádúrtha **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat uirthi. Déan tagairt dóibh seo:
- táirgeadh snáithín
- airíonna fabraice
- tástáil aitheanta snáithín. (15)

nó

2. (c) Tá forbairt tagtha ar earnáil éadaí agus teicstílí na hÉireann, ó gheansaithe Árann agus sciortaí bréidín go dtí dearthaí atá i bhfad níos úire agus níos cruthaithí.

(i) Pléigh saothar dearthóra Éireannaigh **amháin** a raibh ról tábhachtach aige/aici san fhorbairt seo. (9)

(ii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** dheacracht atá ag dul i bhfeidhm ar thionscal teicstíle na hÉireann. (6)

Ábhar Roghnach 3 – Staidéar Sóisialta (80 marc)

Iarrthóirí a roghnaíonn an t-ábhar roghnach seo, ní mór dóibh 3(a) agus ceann amháin de 3(b) <u>nó</u> 3(c) a fhreagairt.

3. (a) Tá athruithe suntasacha tagtha ar dheiseanna fostaíochta in Éirinn ó na nóchaidí i leith.

(i) Pléigh an tionchar atá acu seo ar phatrúin oibre **<u>agus</u>** ar obair a bheith ar fáil:

- teicneolaíocht i mbéal forbartha
- meath na dtionscal príomhúil agus tánaisteach agus fás na dtionscal seirbhíse
- méadú ar riachtanais oideachais. (30)

(ii) Mínigh conas a thug coinníollacha feabhsaithe oibre deis do mhná a bheith níos rannpháirtí mar bhaill den fhórsa oibre. (12)

(iii) Scríobh nóta ag tabhairt eolais mar gheall ar an Acht um Chosaint Daoine Óga (Fostaíocht) (1996). (8)

agus

3. (b) (i) Sainaithin **<u>dhá</u>** ghrúpa daoine a mbíonn deacracht acu fostaíocht a fháil **<u>agus</u>** pléigh fáthanna a bhfuil an dífhostaíocht ard i measc gach grúpa a ainmníonn tú. (18)

(ii) Tabhair breac-chuntas ar thionchair na dífhostaíochta ar an tsochaí. (12)

nó

3. (c) (i) Pléigh feidhm agus fiúntas na fóillíochta i sochaí an lae inniu. (15)

(ii) Tabhair breac-chuntas ar conas a bhíonn tionchar ag tosca sóisialta agus cultúrtha ar rogha gníomhaíochtaí fóillíochta an duine. (15)

LEATHANACH BÁN